

Юлія Чаплінська

ХТО ТАКІ КІБОРГИ?

пам'ятка для дітей



НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ХТО ТАКІ КІБОРГИ?

пам'ятка для дітей

Київ 2023

УДК 159.91/.922.74+616.7+316.473/.648:316.4.063.3+364.2Ч 19

Рекомендовано до впровадження рішенням вченої ради
Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
(протокол № 12/23 від 31 жовтня 2023 р.)

Рецензенти:

Губеладзе Ірина - доктор психологічних наук, старший дослідник, в.о. заступник директора з наукової роботи, завідувач лабораторії психології мас та спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Чиханцова Олена - доктор психологічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник лабораторії психології особистості імені П.Р. Чамати Інституту психології імені Г.С. Костюка.

Білоус Олександр - кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Чаплінська Ю.

**Хто такі кіборги? Пам'ятка для дітей / Юлія Чаплінська.
Київ, 2023. – 32 с.**

Цю пам'ятку створено для дітей віком від 8 років для того, щоб допомогти їм дослідити унікальний світ кіборгів – людей, які мають роботизовані частини тіла. У пам'ятці пояснюється, хто такі кіборги, як вони стають такими і чому вони мають таке важливе значення для українського суспільства, особливо в контексті російської воєнної агресії проти нашої держави.

Діти мають змогу дізнатися про різні види протезів і технології, які допомагають кіборгам повноцінно жити і функціонувати в суспільстві. А ще з'ясують, з якими проблемами стикаються кіборги в житті, і зрозуміють, що толерантність та емпатичність – ключ до того, щоб бути для них добрими друзями.

УДК 159.91/.922.74+616.7+316.473/.648:316.4.063.3+364.2

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2023

© Чаплінська Ю. С., 2023

ЗМІСТ

КОРОТКО ПРО КІБОРГІВ	4
Хто такі кіборги?.....	5
Чому кіборги важливі для українського суспільства?.....	7
Чому люди стають кіборгами?.....	8
Якими бувають протези для кіборгів?	10
Як людина перетворюється на кіборга?.....	14
ПРИЙНЯТТЯ КІБОРГІВ	16
Чому кіборгам може бути сумно?.....	16
З якими проблемами можуть стикатися кіборги в житті?.....	21
Які основні правила взаємодії з кіборгами?.....	22
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ	26
Вправа “Які мої почуття?”	26
Вправа “Що саме?...”	27
Вправа “Долонька дружби”	28
Вправа “Що відчуває кіборг?”	29
Вправа “Моя підтримка”	30
Вправа “Ігри разом”	31
Вправа “Малюємо суперпротез”	32

ΚΟΡΟΤΚΟ ΠΡΟ ΚΙΒΟΡΓΙΒ



ХТО ТАКІ КІБОРГИ?

Напевно, тобі цікаво, хто ж такі кіборги? Сам термін “кіборг” походить від поєднання двох слів – “кібернетичний” і “організм”. Саме тому коли ми говоримо про кіборгів, то маємо на увазі людей, у яких є роботизовані частини тіла – протези або імпланти.

Саме слово “кіборг” придумали вчені Манфред Клайнс і Натан Клайн. Вони представили на конференції НАСА у 1960 році ідею про те, що людина може бути модифікована за допомогою роботизованих частин тіла. Вони думали, що такі модифікації зможуть допомогти людям жити в космосі без скафандра.

В Україні ми маємо свою історію щодо цього терміна. Слово “кіборги” українці часто використовують у значенні “захисники Донецького аеропорту”. Уперше у вересні 2014 року його вжив невідомий проросійський бойовик, коли намагався пояснити, чому передові загони російських військ у всеозброєнні не можуть захопити Донецький аеропорт, який захищає кілька десятків українських військових зі стрілецькою зброєю. Оборона Донецького аеропорту тривала аж 242 дні, оскільки це був стратегічний для Збройних Сил України об’єкт. Нині таке значення слова увійшло до словників. Зокрема, до “Мислово” – онлайн-словника неологізмів та



сленгу сучасної української мови. У 2022 році спільним наказом Міністра оборони України і Головнокомандувача Збройних Сил України встановлено День вшанування захисників Донецького аеропорту, який ми відзначаємо щороку 20 січня. Прикметно, що Героїв Крут тепер стали називати “першими кіборгами”.

Наразі в Україні з’явилося нове покоління кіборгів. Їх так називають не лише за силу духу і стійкість, а й через зовнішні прикмети, а саме сучасні роботизовані протези. Наразі Україна – єдина держава Європи, у якій значну частину населення становлять кіборги.

Термін “кіборги” також досить популярний у науковій фантастиці. Кіборги часто з’являються в книжках, фільмах та іграх про майбутнє.

Ось ти сам знаєш якихось кіборгів – фантастичних персонажів із фільмів, мультфільмів, книжок або ігор?

Важливо знати, що кіборгами інколи також називають людей з інвалідністю. Але інвалідність – це більш широке поняття. Саме слово “інвалідність” означає, що у деяких людей є певні проблеми з тілом або якісь розумові особливості. Тобто хтось має труднощі з рухами, декому складно чути, бачити чи розмовляти, а комусь – взаємодіяти з іншими людьми. Роботизовані частини тіла у кіборга можуть компенсувати інвалідність, але не завжди. Людям з деякими видами інвалідності, на жаль, не можуть допомогти навіть новітні технології.



ЧОМУ КІБОРГИ ВАЖЛИВІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА?

Наразі в Україні через поранення, ушкодження і травми, спричинені воєнною агресією Росії, багато громадян змушені жити з роботизованими протезами і частинами тіла.

Ці люди, яких ми називаємо кіборгами, стали символом сили й незламності українського народу.

Кіборги показують нам, що навіть у найтяжчі часи, коли країна зазнає масштабної воєнної агресії, люди можуть зібрати всю свою силу волі і боротися за свободу й незалежність.

Вони є прикладом того, що не можна зламати дух українського народу, незалежно від того, які випробування чекають на нас. Кіборги допомагають нам усвідомити, що навіть після численних травм і втрат ми можемо знову піднятися, знайти нові шляхи до щастя і далі будувати майбутнє.

Крім того, кіборги сприяють розвитку наукових технологій і медицини. Вони є джерелом натхнення для вчених та інженерів, які працюють над створенням нових технологій роботизації і протезування. Це дає змогу підвищувати рівень життя людей, а також відкриває нові можливості для розвитку суспільства.

Українське суспільство відчуває величезну вдячність до кіборгів за їхню жертвовність заради нашого спокою. Ми визнаємо їхні досягнення, мужність та витримку. Вони є невід'ємною частиною нашої історії та культури, яка показує українську солідарність і здатність до подолання найскладніших випробувань.

Знання про кіборгів і визнання їхньої важливості допоможуть розширити наше розуміння порушеної проблеми і культивувати суспільну толерантність. Ми маємо бути відкритими та підтримувати кіборгів, а також усіх людей з інвалідністю. Вони мають право на повагу, рівні можливості та участь у житті суспільства.

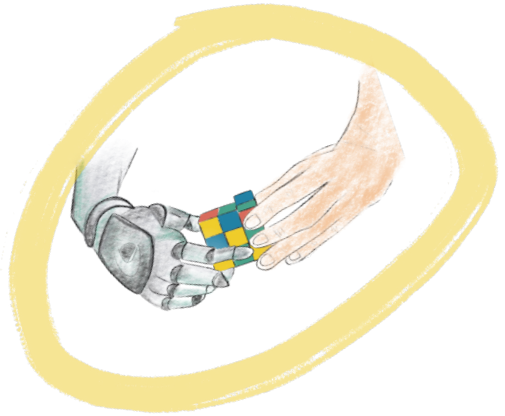
ЧОМУ ЛЮДИ СТАЮТЬ КІБОРГАМИ?

Люди можуть ставати кіборгами і використовувати протези чи імпланти з різних причин.

Основна – це медична. Через хворобу, аварію, унаслідок нещасного випадку або воєнних дій люди можуть втрачати кінцівки (руку, ногу або, наприклад, палець) або у них можуть виникати проблеми з внутрішніми органами (такими як серце, наприклад). Тоді вони звертаються по допомогу до лікарів, проходять через складні операції і тривалі програми реабілітації, щоб знову мати змогу самостійно рухатися, тримати предмети і виконувати різні дії, що без роботизованих протезів для них було б неможливо.

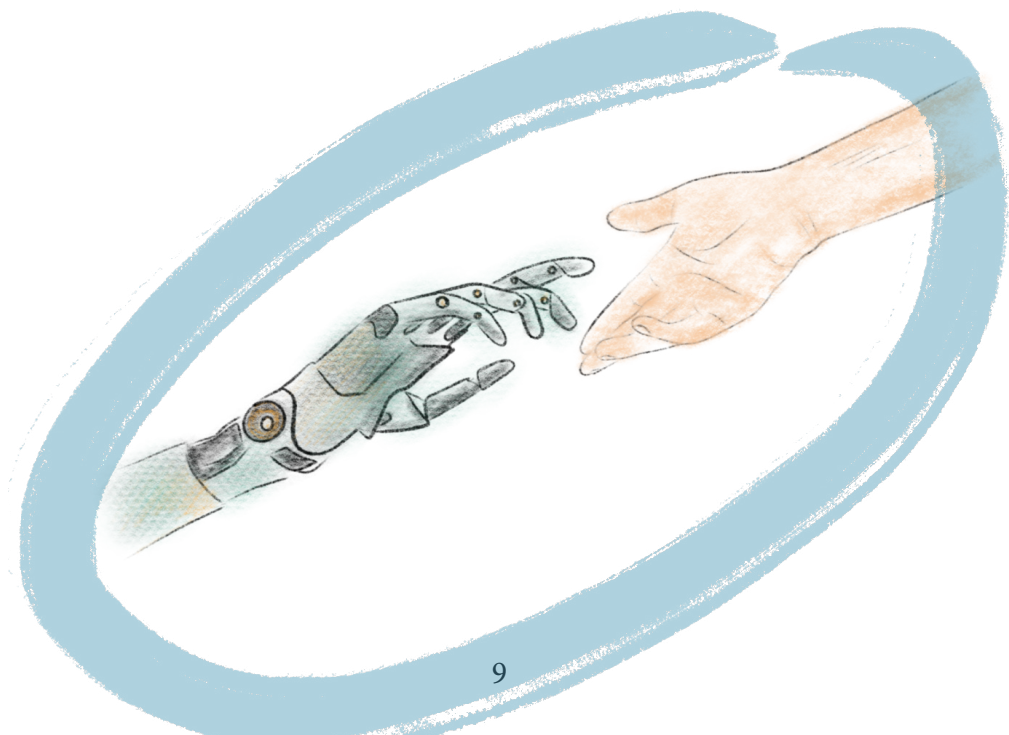
Іншою причиною може бути потреба поліпшити якість життя. Уяви собі, будь ласка, на хвилинку, що з тобою в одному класі навчається хлопчик Марко. Від народження Марко не може розрізняти кольори. Він дальтонік. Проте завдяки спеціальним сучасним технологіям йому

вживили імплантат, який допомагає його мозку розрізняти навколишні кольори, і тепер він ніколи не переплутає червону банку від кетчупу із жовтою від гірчиці. Маркові і без імпланта жилося непогано, але тепер він може втілити свою мрію і стати дизайнером одягу. Або Скотт-Морган, якому через хворобу у 2019 році видалили голосові зв'язки. Перед операцією він записав 20 000 слів, щоб потім використовувати їх, розмовляючи за допомогою комп'ютера. Нині він використовує для спілкування рух очей подібно до методу, до якого вдавався і Стівен Гокінг.



І ще одна причина – бажання модифікувати власне тіло задля поліпшення його функціональності. Наприклад, у журналістки Тетяни неї немає ніяких проблем зі здоров'ям, але на виставці новітніх технологій у Берліні вона вживила собі в долоню чип, щоб можна було відкривати на відстані двері своєї квартири, авто або розплачуватися за продукти в супермаркеті. Так само Мун Рибас вмонтувала собі в лікоть датчик, який вібує, коли десь на Землі відбувається землетрус. Цей датчик під'єднаний до онлайн-сейсмографів через її телефон. Він вібує з різною інтенсивністю залежно від сили землетрусу.

Мун – художниця і використовує своє сейсмічне чуття для створення танцювальних композицій. Якщо на Землі немає землетрусів або їхня сила менша за 1,0 за шкалою Ріхтера (дуже слабкі), Мун не танцює. Якщо ж вона вловлює вібрації, то виконує рухи залежно від інтенсивності вібрацій. Художниця назвала свою творчість “В очікуванні землетрусів”.



ЯКИМИ БУВАЮТЬ ПРОТЕЗИ ДЛЯ КІБОРГІВ?

Наша захоплива дослідницька мандрівка у світ кіборгів триває.

У попередніх розділах ми дізналися про те, хто такі кіборги і чому вони важливі для нашого суспільства.

А тепер перенесемся в унікальний світ технологій і довідаємося про різноманітні протези, якими користуються кіборги.

Найперше потрібно розуміти, що роботизовані частини тіла у кіборгів можуть складатися як із протезів, так і з імплантів.

У чому різниця?

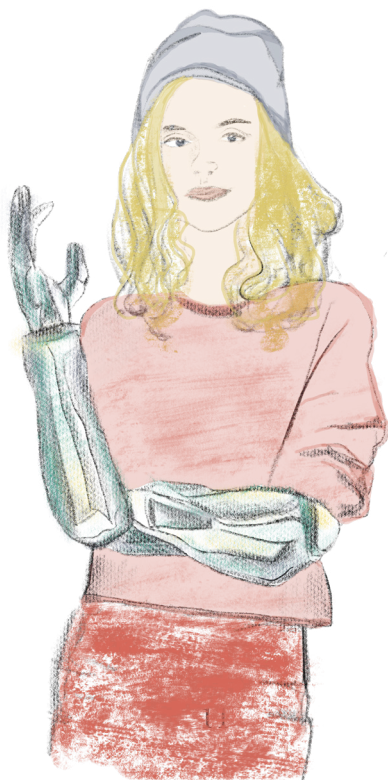
Імплант – це штучний предмет або матеріал, який лікарі поміщають усередину тіла людини під час операції. Його використовують для поліпшення якихось фізіологічних або когнітивних функцій чи для їх заміни. У деяких випадках імплант може замінити втрачену або пошкоджену частину тіла. Наприклад, зубні імпланти. Рідше використовують мозкові імпланти. Вони являють собою невеликий чип розміром з монету або сірник, який вживляють у головний мозок людини. Саме такий невеличкий пристрій повертає мільйонам людей із паралічем здатність рухатися і нормально функціонувати.

Протез – це штучний виріб, який носять зовні або ж він частково вмонтований у тіло людини для відновлення втрачених природних функцій. Він може бути використаний для заміщення втрачених кінцівок, таких як рука або нога, або інших частин тіла. Його виготовляють з різних матеріалів, таких як пластик або метал. Він може бути доповнений електронікою і сенсорами, а інколи навіть синхронізуватися з мобільним телефоном. Наприклад, кардіостимулятор.

Роботизовані частини тіла кіборгів може бути видно неозброєним оком або ж вони приховані всередині тіла:

- протези кінцівок: протези в разі ампутації ніг, стоп, рук, кистей і пальців;
- протези/імпланти очей: для відновлення зору, коли око

- протези/імпланти вух: для відновлення слуху в разі часткової або повної глухоти;
 - когнітивні імпланти: для поліпшення пам'яті, уваги або інтелектуальних здібностей; для відновлення нервових зв'язків між мозком і тілом;
 -
 - комунікаційні протези/імпланти: щоб допомогти людям з розладами мовлення спілкуватися з іншими людьми;
 - кісткові протези: для заміни частин кісток, як-от: стегно, плече, колінний суглоб тощо;
 - протези суглобів: для заміни втрачених або пошкоджених суглобів, зокрема стегнового, колінного, ліктьового або плечового;
 - протези внутрішніх органів: для заміни втрачених або пошкоджених органів, як-от: нирки, печінка, легені тощо;
 - кардіоваскулярні протези: для заміни частин серця, наприклад клапани і шунти;
- І навіть...
- зубні імпланти: використовують для заміни втрачених зубів.



КІНЕЦЬ ОЗНАЙОМЧОГО ФРАГМЕНТУ

Якщо ви бажаєте придбати повноцінний варіант брошури,

звертайтеся до автора:

chaplinskaiuliia@gmail.com

Виробничо-практичне видання

Юлія Чаплінська

ХТО ТАКІ КІБОРГИ?

Пам'ятка для дітей

Літературне редагування Т. А. Кузьменко
Верстка та дизайн М.В. Денисенко
Обкладинка Ю.С. Чаплінська

Адреса Інституту: 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15

Е-mail: info@ispp.org.ua

Сайт: <https://ispp.org.ua>

Підписано до друку 31.10.2023 р. Гарнітура Verdana. Авт. арк. 1.0

